

I.3

Razvoj etičnih standardov v psihologiji: slovenske in mednarodne izkušnje

Vita Poštuvan
Polona Matjan Štuhec

Povzetek

Z razvojem psihologije kot vede in strokovnega področja se je pojavila potreba po etičnih kodeksih. Prvi kodeks je leta 1953 razvilo Ameriško psihološko združenje (American Psychological Association – APA), kasneje so sledile druge države. Na evropski ravni se je skupni kodeks oblikoval približno pet let in je bil leta 1995 potrjen kot Metakodeks etike EFPA (posodobljen leta 2005), leta 2015 pa je ista organizacija razvila še Modelni kodeks etike (European Federation of Psychologists' Association, 2015), ki še natančneje opredeljuje implementacijo etičnih načel v prakso. V Sloveniji smo prvi kodeks dobili leta 1982, drugega 20 let kasneje. Trenutna različica *Kodeksa poklicne etike psihologov* (Društvo psihologov Slovenije, 2019) je bila sprejeta v letu 2018 in je bila s strani Odbora za etiko pri EFPA prepoznana kot skladna z Metakodeksom etike (European Federation of Psychologists' Association, 2005).

Ključne besede: etični standardi, etični kodeks, Evropska zveza psiholoških združenj

Uvod

Psihologija kot znanstvena veda in strokovna praksa temelji na dveh osnovah. Prva predstavlja vsebino, torej preplet znanj in spretnosti, ki so se razvile iz raziskav in prakticiranja stroke. Druga predstavlja etiko razvijanja znanj in spretnosti ter vedenj ob apliciranju stroke v prakso (Lindsay, 2008). Etika in etični standardi so ključni mehanizem zaščite klientov, udeležencev raziskav, izvajalcev psihološke prakse in splošne javnosti (Parsonson, 2021).

Razvoj etičnih standardov v psihologiji

Z razvojem psihologije kot vede in strokovnega področja v poznem 19. in zgodnjem 20. stoletju se je pojavila potreba po etičnih kodeksih, ki se je še jasneje pokazala ob zlorabi etike in znanosti v drugi svetovni vojni. Leta 1948 je Ameriško psihološko združenje (American Psychological Association – APA) ustanovilo Odbor za etične standarde za psihologijo, da bi razvili niz smernic za etično ravnanje (Pope in Vetter, 1992). Člani APA so prispevali več kot tisoč primerov pozitivnih in negativnih etičnih odločitev, ki so bile nato faktorsko analizirane. Ugotovitve raziskave so bile osnova za oblikovanje prvega kodeksa, ki je vseboval kratke izjave o etičnih standardih. Kodeks je bil objavljen leta 1953, od takrat so tudi druga nacionalna združenja razvijala (in posodabljala) svoje etične kodekse.

Na evropski ravni se je skupni kodeks oblikoval približno pet let in je bil leta 1995 potrjen na generalni skupščini v Atenah Evropske zveze strokovnih psiholoških združenj (European Federation of Professional Psychologists Associations – EFPPA) (kasneje preimenovano v Evropsko zvezo psiholoških združenj, European Federation of Psychologists' Association – EFPA) kot Metakodeks etike EFPA (*EFPA Meta-Code of Ethics*) (European Federation of Psychologists' Association, 2005), ki je služil kot okvir za razvoj nacionalnih kodeksov v Evropi. Leta 2008 je bila s strani Mednarodne zveze psihološke znanosti (International Union of Psychological Science – IUPsyS) razglašena Univerzalna deklaracija etičnih načel za psihologe z namenom spodbuditi države, katerih združenja psihologov niso imela etičnega kodeksa, da razvijejo svoj kodeks, ki bi usmerjal njihovo ravnanje po univerzalnih moralnih načelih (Gauthier idr., 2010). Leta 2015 je po nekajletnih usklajevanjih Odbor za etiko EFPA pripravil tudi Modelni kodeks etike (*Model Code of Ethics*) (European Federation of Psychologists' Association, 2015), ki predstavlja način implementacije

etičnih kodeksov v praksi. V uvodniku celo pravi, da morajo psihologi etičnim standardom in procesom slediti ne glede na to, kje v Evropi delujejo kot psihologi, in tudi ne glede na to, ali so pri tem člani strokovnih organizacij ali ne. Modelni kodeks zato vsebuje tudi smernice o postopkih ukrepanja in sankcioniranja v primerih neetičnega ravnanja.

Etični kodeksi navadno vsebujejo niz etičnih načel in izjav, kako v praksi zagotavljamo etične standarde. Kodeksi torej poskušajo prevajati prepričanja glede primerne ravnanja, ki izhajajo iz moralnih predpostavk in vrednot. Namen razvoja etičnih standardov znotraj psihologije je bil stremenje k idealnemu strokovnemu vedenju, še posebej z uporabo aspiracijskih načel – torej takšnih, ki spodbujajo refleksijo in etično reševanje težav znotraj moralnih okvirov ter so kot smernice brez zavezujočih regulativ. Hkrati se je z razvojem kodeksov pričela regulacija strokovnega vedenja in z disciplinskimi postopki se je začel vzpostavljati način, kako so načela izvršljiva v praksi. To pomeni, da etične smernice niso le želja, aspiracija ali norma, ampak postanejo pravila, ki se jih psiholog drži pri svojem strokovnem ravnanju.

V mednarodnem prostoru so se poleg etičnih kodeksov s časom začele razvijati smernice etičnega ravnanja v okviru specifičnih področij dela psihologov (npr. na področju dela forenzične psihologije, pojavljanja v medijih, poučevanja etike itd.). Etični kodeksi namreč niso namenjeni reševanju in usmerjanju konkretnih situacij, ampak nudijo splošen moralni okvir za ravnanje. Smernice na posameznih področjih poskušajo operacionalizirati načela v konkretnih delovnih oz. strokovnih situacijah. Še posebej so take smernice potrebne na tistih področjih dela psihologov, kjer se pojavlja veliko etično občutljivih situacij.

Razvoj etičnih standardov v psihologiji pri nas

Slovenski psihologi so bili od leta 1953 (ali po nekaterih zapisih 1954) organizirani kot Slovenska sekcija znotraj krovnega Združenja psihologov Jugoslavije (Pečjak, 1982; Društvo psihologov Slovenije, 2019), ki je kasneje prerasla v društvo. Društvo psihologov Slovenije je bilo kot samostojna enota vpisano v poslovni register leta 1976¹ in danes predstavlja osrednjo strokovno združenje psihologov pri nas. Društvo je del Evropske zveze psiholoških združenj in podeljuje evropski certifikat EuroPsy, ki ne le uvaja nekatere enotne standarde v stroki po Evropi, ampak tudi zagota-

1 Vpis najdemo na spletnem naslovu: https://www.ajpes.si/podjetje/DRUSTVO_PSIHOLOGOV_SLOVENIJE?enota=130107&EnotaStatus=1#.

vlja spoštovanje nacionalnih ter evropskih etičnih načel. Članstvo v društvu je prostovoljno in ni pogoj za opravljanje poklica. Poleg tega je pri nas še nekaj drugih organizacij, ki povezujejo psihologe na specifičnih delovnih področjih (npr. Zbornica kliničnih psihologov Slovenije). Navkljub desetletnim naporom pri nas še vedno nimamo sprejetega krovnega zakona, ki bi urejal delo na področju psihologije, kar omejuje celostno regulacijo poklica in onemogoča učinkovito zagotavljanje kakovosti ter etičnosti strokovnega dela.

Zaradi manka zakonskih in regulatornih dejavnikov je vloga etičnih standardov pri psihološkem delu pri nas še toliko večja. Etična ozaveščenost in etično ravnanje namreč v manjši meri temeljita na izogibanju možnim sankcijam zaradi kršitev, saj so te v nekaterih primerih minimalne (npr. še posebej, če psiholog ni član društva ali organizacije, ki bi etične vidike dela regulirala).

Prvi etični kodeks pri nas je bil oblikovan leta 1982 (Društvo psihologov Slovenije, 1982), posodobitve pa so bile narejene leta 2002 in 2018 (z objavo v publikaciji 2019). Podobno kot v nekaterih primerih v tujini so tudi pri nas takrat nekateri kolegi menili, da kodeks ni potreben, saj *psihologi ravnaajo etično sami po sebi*, zapisana etična načela dela pa bi lahko celo dajala lažen občutek ustreznosti ravnanja, pri čemer ne morejo nujno zaobjeti celotne kompleksnosti vseh situacij (Matjan Štuhec, 2011; Lindsay, 2008). Prvi kodeks je sicer vseboval veliko besedišča, ki je odražalo takratno kulturno, socialno in politično situacijo, nekateri vidiki slednjih so bili celo razlagani skozi etična načela. Etični standardi v prvi verziji kodeksa niso bili posebej razdeljeni v skupine, temveč so bili predstavljeni v 14 členih in prilogi z obrazloženimi specifičnimi termini.

Kodeks etike je takrat pripravila skupina psihologov, ki so jo sestavljali Živana Bele-Potočnik kot najzaslužnejša za nastanek kodeksa, Lenka Bezeljak, Janek Musek, Marko Polič, Peter Praper, Janez Rojšek, Marko Strban, Janez Zalaznik in Andrej Žižmond. Skupina je bila sestavljena tako, da je pokrivala vsa področja psihologije, od klinične psihologije, pedagoške psihologije, psihologije dela do posebej občutljivega področja uporabe psihodiagnostičnih sredstev. Pri diskusiji so sodelovali tudi Andrej Dolinar, Gabi Čačinovič Vogrinčič, Vito Flaker, Janez Gregorač, Brigita Hruševar, Zdenko Lapajne, Grega Strban ter izvršilni odbor Društva Socialistične republike Slovenije. Kodeks je bil potrjen in sprejet na posvetovanju psihologov Slovenije v Portorožu leta 1982.

Kodeks je bil sestavljen tako, da je vseboval zapis najpomembnejših načel. Definiral je etiko psihološkega dela; na prvo mesto je postavil humanost in načela demokratičnega odnosa med ljudmi, kar je bilo kasneje s spremembo političnega sistema razumljeno kot osnovna človekova pravica. Naslednje načelo je bila strokovnost, sledili so definiciji psihološke pomoči in poklicne tajnosti ter načelo uporabe lepega pisnega slovenskega jezika. Kodeks je naslavljala odnos med psihologi, določil temelje poklicne neodvisnosti, odnos do javnosti in etične temelje sodelovanja ljudi v raziskovalnih postopkih. Opredelil je škodo, ki lahko nastane ob napačni uporabi psihodiagnostičnih sredstev, in določil izključno odgovornost psihologa za povzročeno škodo. Zapisano je bilo, da etična načela psiholog uporablja v vsakodnevni praksi in da poišče pomoč v pisarni društva, če bi jo potreboval. Kodeks je opredelil tudi psihologovo odgovornost.

Kodeks je vseboval prilogo, v kateri so definirani pojmi psiholog, strokovna pomoč, diagnostično-prognostični postopek, svetovalno-terapevtski postopek, raziskovalno delo, izvedeništvo, poklicni odnos in primeri odklonitve odnosa, odnos do javnosti in poklicna tajnost. Razloženo je, kako zaščititi psihodiagnostična sredstva, kaj je psihološki arhiv in kako zagotoviti varen arhiv. Vsebina priloge je bila delno integrirana v kasnejše posodobitve kodeksa.

V kodeksu je naveden predlog, da vsako področje psihološkega dela za svoje potrebe podrobneje opredeli svoja opravila, kar ni bilo realizirano. Prvi kodeks psihološke etike Društva psihologov SR Slovenije je bil vsebinsko sodoben kodeks, četudi v njem nekajkrat najdemo nekatere specifične vsebine, npr. socialistične samoupravne odnose, ki so morale biti vključene v takratni družbeni ureditvi. Še vedno pa večina etičnih načel in vsebinskih priporočil tega kodeksa drži.

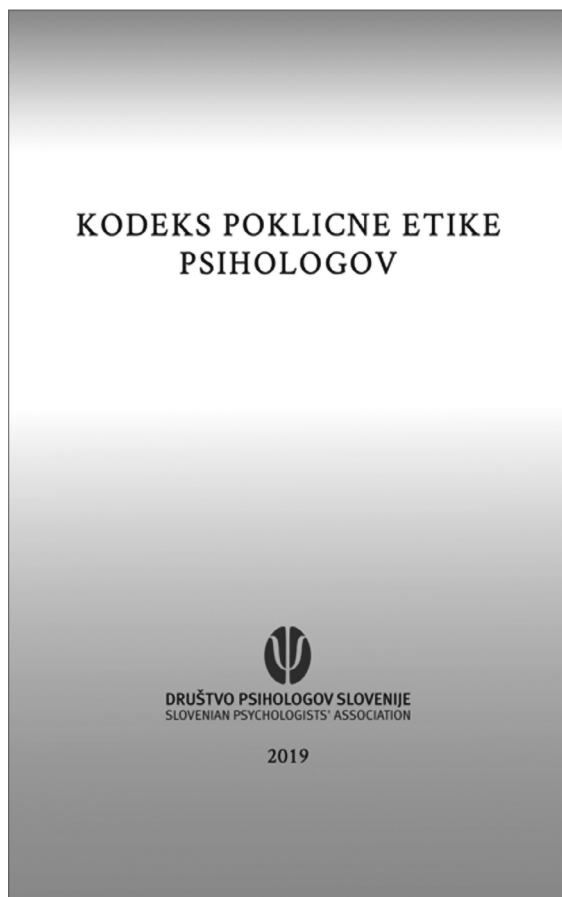
Leta 1991 je z razpadom Socialistične federativne republike Jugoslavije razpadla tudi jugoslovanska Zveza društev psihologov Jugoslavije. Razen spremembe imena in referenc na socialistične samoupravne odnose pa je bilo možno kontinuirano nadaljevati z organizacijsko-strokovnim delom psihologov, saj so bili temelji dobro postavljeni. Predsednica novega Društva psihologov Slovenije je postala Polona Matjan Štuhec in leta 1992 je društvo izpolnilo pogoje za sprejem v EFPPA (kasneje EFPA). Ključen za izpolnitev članstva je bil prevod takratnega etičnega kodeksa, iz katerega so izpustili le nekatere politično problematične izraze socialistične ureditve. Na generalni skupščini EFPPA v Tampereu leta 1993 je

slovensko društvo dobilo status polnopravnega članstva. Takrat smo dobili tudi članico v delovnem telesu za etiko v okviru EFPPA.

Prve posodobitve kodeksa (Društvo psihologov Slovenije, 2002) so se lotili člani Komisije za psihološko etiko, in sicer: Živana Bele-Potočnik kot kontinuiteta med starim in novim kodeksom, Nena Brumen, Valentin Bucik, Mateja Hribar Naglič, Marko Polič, Helena Mrak Černelič, Anja Podlesek in Polona Matjan Štuhec kot vodja komisije.

V tej verziji je 57 členov organiziranih v skladu s strukturo Meta-kodeksa etike EFPA (European Federation of Psychologists' Association, 2005), in sicer v štirih sklopih: (i) spoštovanje človekovih pravic in dostojanstva, (ii) kompetentnost, (iii) odgovornost in (iv) integriteta. Ta verzija je umeščena v kontekst Republike Slovenije in pripadnosti evropski mreži psihologov. Načelo spoštovanja človekovih pravic in dostojanstva zajema dostojanstvo, spoštovanje človeka, človekove splošne pravice, enakost pravic in enakopravnost, zasebnost in zaupnost ter informirano soglasje in svobodo soglasja. Načelo kompetenc psihologa naslavlja etično zavest, določi omejitve pristojnosti, omejitve postopkov, predlaga stalni strokovni razvoj in definira posledice nezmožnosti opravljanja strokovnega dela. Odgovornosti psihologa so tretje načelo v kodeksu. V njem so opredeljeni splošna odgovornost, zagotavljanje visoke ravni strokovnega dela, izogibanje zlorabi, podaljšana skrb, razširjena odgovornost in razreševanje etičnih dilem. Zadnje načelo se ukvarja z integriteto. Zahteva prepoznavo omejitev, poštenost in točnost, odkritost in odprtost, konfliktnost interesov in izkoriščanje ter neetično delo kolegov.

Trenutno verzijo *Kodeksa poklicne etike psihologov* (Društvo psihologov Slovenije, 2019) so pripravile članice Komisije za etična vprašanja pri Društvu psihologov Slovenije v mandatu 2015 do 2019, in sicer Tatjana Arzenšek, Dušica Boben, Mirjam Erce, Nika Kavšek in Vita Poštuvan kot takratna predsednica komisije. Namen prenove je bil umestitev novjših usmeritev v stroki kot tudi sprememb v družbi, ki so nastale v času od zadnje verzije, v kodeks. Tudi priporočila EFPA v tem času so, da se kodeksi vsaj revidirajo vsakih pet let. Po dveletnih pripravah vsebinskih osnutkov je bila vsebina dana v daljšo enoletno javno razpravo. Ta je potekala tako znotraj posameznih sekcij Društva psihologov Slovenije kot z javno predstavitvijo teksta v okviru društvenega dogodka Mesečno srečanje. Na podlagi povratnih informacij, mnenj in predlogov so člani osnutek besedila dopolnili ter dodelali.

Slika 1. Naslovnica aktualnega *Kodeksa* (Društvo psihologov Slovenije, 2019)

Tekst vsebuje 82 členov (s podrobnimi podčleni), daljši uvod, poleg načel pa ima tudi poglavja o uveljavitvi in spoštovanju kodeksa ter prehodnih določbah. Vsebina je poleg Metakodeksa etike (European Federation of Psychologists' Association, 2005) usklajena z Modelnim kodeksom etike (European Federation of Psychologists' Association, 2015). Načela si sledijo po pomembnosti, in sicer od spoštovanja človekovih pravic do strokovne kompetentnosti, odgovornosti psihologa in integritete psihologa. Podobno kot verzija iz leta 2002 tudi ta verzija kodeksa predvideva prilogo, v kateri bi bila navedena pojasnila posameznih členov kodeksa s primeri prakse, česar pa žal nimamo. Poleg tega sta kot sestavni del opredeljena tudi *Pravilnik in poslovnik Komisije za etična vprašanja pri Društvu*

psihologov Slovenije (ki je bil sprejet na generalni skupščini društva v letu 2019) in *Poslovniki Častnega razsodišča*.

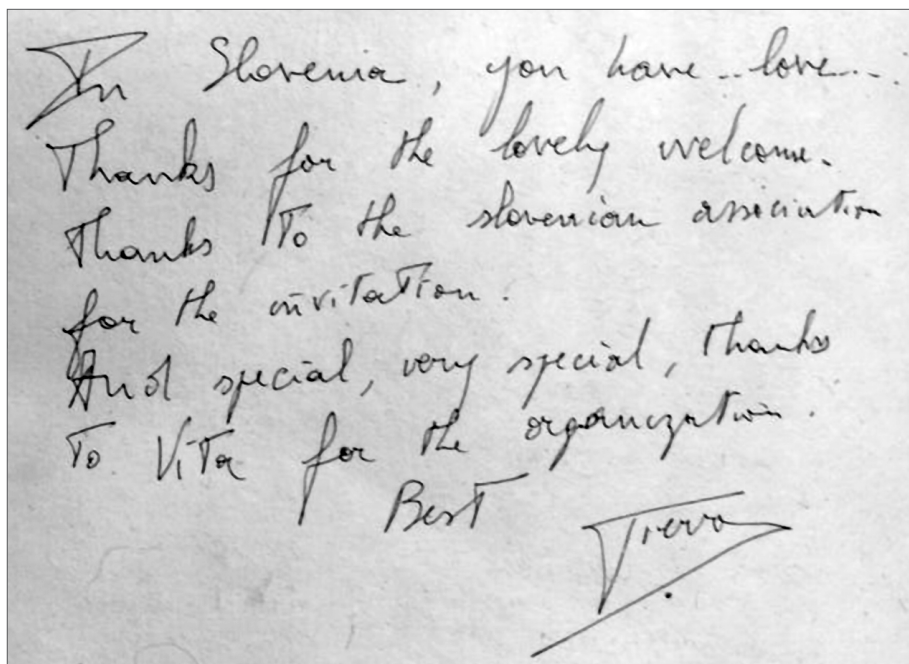
V *Pravilniku in poslovniku Komisije za etična vprašanja Društva psihologov Slovenije* (Komisija za etična vprašanja Društva psihologov Slovenije, b. l.) je v 4. členu opredeljena vloga te komisije. Komisija za etična vprašanja je pristojna za etična načela, ki jih psihologi upoštevajo pri svojem delu in so opredeljena v *Kodeksu poklicne etike psihologov* (Društvo psihologov Slovenije, 2019). Komisija izobražuje in nudi podporo posameznikom v zvezi z etičnimi vprašanji, ki se nanašajo na delo psihologa, obravnava in razrešuje etične *dileme* daje mnenja v zadevah, ki se nanašajo na etičnost ravnanja psihologov. V 36. členu pravilnik opredeljuje, da če komisija v obravnavani (konkretni) *zadevi* (oz. primeru kršitve psihološke etike) *ugotovi sum kršitve Kodeksa poklicne etike psihologov, zadevo posreduje v nadaljnjo obravnavo Častnemu razsodišču Društva psihologov Slovenije*. Delovanje častnega razsodišča je torej ključno v smislu regulatorne in disciplinske vloge.

Posodobljena verzija je bila sprejeta na generalni skupščini Društva psihologov Slovenije v Mariboru maja 2018, izdana pa leta 2019 na kongresu psihologov Slovenije v Zrečah. Na kongresu je bila predstavljena vsebina novega kodeksa, na okrogli mizi ob tem so sodelovali kolegi Anja Podlessek, Bojan Musil, Urša Mars Bitenc, Dušica Boben, Matic Kadilčnik, vodila pa jo je Vita Poštuvan. Kolegi so bili predstavniki vseh javnih študijskih programov, kjer se je takrat poučevalo psihologijo, in predstavniki prakse (Poštuvan, 2019). Diskusija je pokazala naklonjenost posodobitvam in hkrati izpostavila nekatere izzive za prihodnost: poleg večje regulative tudi refleksije praktičnih primerov, s katerimi se psihologi soočajo.

Vsebinska analiza vseh verzij kodeksa psihološke etike v Sloveniji je bila narejena leta 2021 (Poštuvan, 2021), pri čemer avtorica ugotavlja, da čeprav kodeksi izhajajo iz različnih časovnih obdobij, je med njimi več skupnega kot različnega. Ključna etična načela se skozi čas torej niso drastično spreminjala. Zadnji dve verziji sta bili pregledani s strani Odbora za etiko pri EFPA in prepoznani kot skladni z Metakodeksom etike (European Federation of Psychologists' Association, 2005).

Zastopanje v Odboru za etiko EFPA

Polono Matjan Štuhec je leta 1993 takratni vodja Stalne komisije za etiko (Standing Committee on ethics EFPA) Nizozemec Casper Koene povabil

In Slovenia, you have love...
 Thanks for the lovely welcome.
 Thanks to the Slovenian association
 for the invitation.
 And special, very special, thanks
 to Vita for the organization.
 Best
 Pierra

Slika 2. Zahvalno pismo Pierra Nederlandta, vodje Odbora za etiko EFPA

kot članico v komisijo, kjer je ostala 17 let. V tem času je v komisiji nastal Metakodeks etike EFPA, poleg tega pa tudi priporočila za disciplinske pravilnike in postopke, izvedensko delo ter uporabo interneta pri psihološkem svetovalnem delu. V tistem času je večina dela temeljila na intenzivnih srečanjih v živo.

Vito Poštuvan je k sodelovanju v Odboru za etiko EFPA (Board of Ethics EFPA) leta 2011 ob robu generalne skupščine EFPA povabil nizozemski kolega Henk Geertsema, in sicer ob diskusiji o smernicah za psihologe, ki sodelujejo z mediji. V času od začetkov njenega sodelovanja je odbor velik del energije namenil pripravi Modelnega kodeksa etike (European Federation of Psychologists' Association, 2015) in smernic s področij poučevanja etike, etike v superviziji in uporabe IKT pri psihološkem delu (smernice v povezavi s slednjima dvema so še vedno v delu). Na vseh evropskih kongresih psihologije odbor pripravi vsaj en (navadno vabljen) simpozij ali več povezanih dogodkov, ki so namenjeni diseminaciji aktualnih spoznanj o etikih. Leta 2013 je Vita Poštuvan člane odbora gostila tudi v Sloveniji, in sicer v Ljubljani (slika 2).

Na pobudo članov je Vita Poštuvan leta 2021 skupaj s Miguelom Ricoujem prevzela vodenje odbora. Navkljub večjim spremembam v delovanju EFPA v tem obdobju in spremembam v načinih dela odbora zaradi epidemije se je v tem času že zaključilo delo na slovarju etičnih terminov (ki je sedaj dostopen na spletni strani EFPA, skupaj z drugimi relevantnimi dokumenti). Sicer pa so cilji odbora v tej sestavi trenutno osredotočeni na pripravo novih diseminacijskih strategij vsebin o etiki (predvsem v obliki webinarjev), preučitev praks poučevanja etike v različnih državah ter pripravo vsebin, ki se navezujejo na delo psihologov v paliativni oskrbi in ob ugovoru vesti.

Obe kolegici sta prispevali k prenosu vsebin iz evropskega odbora v okvir dela Komisije za etična vprašanja Društva psihologov Slovenije pa tudi v druge organizacije, kjer delujeta.

Zaključek

Pryzwansky in Wendt (1999) pravita, da je za to, da neko vedo prepoznamo kot stroko, potrebno, da ima organizirano združenje strokovnjakov, da obstaja sistematično izobraževanje o tem področju, da obstaja dovoljšnja količina znanja in spretnosti tega področja, da ima področje etični kodeks in načine regulacije strokovnjakov, ki zagotavljajo kakovostno strokovno delo. Psihologija ima v nekaterih delih sveta že vzpostavljene vse te mehanizme. Tudi pri nas jim je večinoma zadovoljeno, pri čemer etični standardi, zbrani v kodeksih psihološke etike in smernicah, predstavljajo pomembna vodila za stroko in predvsem prispevajo (skupaj z drugimi tehnikami in mehanizmi) k večanju etične zavesti. Kljub temu pa je za prihodnje pri nas pomembno razmišljati o vzpostavitvi učinkovitejših regulativ etičnega ravnanja psihologov, in sicer ne le znotraj Društva psihologov Slovenije ali drugih parcialnih organizacij, ampak za vse, ki poklic opravljajo v praksi.

Literatura

- Društvo psihologov Slovenije. (1982). *Kodeks psihološke etike*.
 Društvo psihologov Slovenije. (2002). *Kodeks poklicne etike psihologov Slovenije*.
 Društvo psihologov Slovenije (2019). *Kodeks poklicne etike psihologov*.
 European Federation of Psychologists' Association. (2005). *EFPA meta-code of ethics*.

- Gauthier, J., Pettifor, J., in Ferrero, A. (2010). The universal declaration of ethical principles for psychologists: A culture-sensitive model for creating and reviewing a code of ethics. *Ethics & Behavior*, 20(3/4), 179–196.
- European Federation of Psychologists' Association (2015). *Model code of ethics*.
- Komisija za etična vprašanja Društva psihologov Slovenije. (B. l.). *Pravilnik in poslovnik Komisije za etična vprašanja Društva psihologov Slovenije* [Neobjavljena interna dokumentacija].
- Lindsay, G. (2008). Professional ethics and psychology. V G. Lindsay, C. Koenig, H. Ovreide in F. Lang, *Ethics for European psychologist* (str. 1–14). Hogrefe Publishing.
- Matjan Štuhec, P. (2011). Kodeks psihološke etike nekoč in danes. *Panika*, 15(2), 32–34.
- Parsonson, K. L. (2021). Understanding psychology's ethics codes from an international perspective: The importance of non-ethnocentric appreciation and comparisons. V K. L. Parsonson (ur.), *Handbook of international psychology ethics: Codes and commentary from around the world* (str. 1–13). Routledge.
- Pečjak, V. (1982). Poskus zgodovine psihologije na Slovenskem. *Zgodovinski časopis*, 36(1–2), 85–94.
- Pope, K. S., in Vetter, V. A. (1992). Ethical dilemmas encountered by members of the American Psychological Association: A national survey. *American Psychologist*, 47(3), 397–411.
- Poštuvan, V. (2019, 9. september). *Prenova Kodeksa poklicne etike psihologov: Kaj je novega?* [Predstavitev na konferenci]. 8. mednarodni kongres psihologije: obrazi nasilja – izzivi psihologije, Zreče, Slovenija.
- Poštuvan, V. (2021). Ethics for psychologists in Slovenia. V K. L. Parsonson (ur.), *Handbook of international psychology ethics: Codes and commentary from around the world* (str. 127–142). Routledge.
- Pryzwansky, W. B., in Wendt, R. N. (1999). *Professional and ethical issues in psychology*. Norton Professional Books.